

Diecezjalne Studium Organistowskie w Rzeszowie

Materiały formacyjne dla organistów

Październik 2024

Drodzy Duszpasterze i Organiści!

W październikowych *Materialach formacyjnych* zamieszczamy dwie propozycje nutowe: *Święta Panno* (harm. K. Fraś) oraz *Najświętsza Panno* (w opr. A. Nikodemowicza na chór mieszany). W zasadach doboru śpiewów w liturgii został omówiony *Śpiew na Komunię świętą*. Materiały nutowe publikujemy za zgodą wydawnictwa muzycznego Polihymnia. *Materiały formacyjne* z poprzednich miesięcy są dostępne na stronie studium.

Ogólnopolska Pielgrzymka Muzyków Kościelnych na Jasną Górę odbędzie się 9 listopada 2024 r. Na stronie studium zostanie podany program pielgrzymki. Zachęcamy do wzięcia w niej udziału.

Seminarium Organowe dla organistów, dyrygentów, muzyków kościelnych odbędzie się 23 listopada 2024 r. Zaproszenia wraz z programem seminarium zostaną przesłane do parafii będą podane w *Materialach* i na stronie internetowej studium. Podczas seminarium będzie możliwość zakupu materiałów nutowych z wydawnictwa Polihymnia w Lublinie.

PODSTAWOWE ZASADY DOBORU PIEŚNI W LITURGII MSZALNEJ

Śpiew na Komunię świętą (1)

Kolejnym ze śpiewów w liturgii mszalnej jest śpiew na Komunię św. nazywany *communio* i uważany za najstarszy ze śpiewów proprium missae. W liturgii bizantyjskiej był nazywany *koinoikon* (od niego wywodzi się rzymskie *communio*). Według świadectw z IV w. na Komunię były wykonywane psalmy 22, 33, 116 oraz 144. Najbardziej popularnym był psalm 33 *Skosztujcie i zobaczcie*. Śpiew na Komunię św. ma podobną formę co śpiew na wejście. *Antiphona ad communionem* była śpiewana przez chór lub wiernych, natomiast wersety wykonywał solista. Psalmy na komunię zaczęły zanikać w X w. natomiast w XII w. wykonywano już samą antyfonę, która miała formę ozdobną. Często również była ona zastępowana fragmentami Ewangelii.

W świetle posoborowych dokumentów śpiew na Komunię św. jest rozumiany jako śpiew, który towarzyszy komunii celebransów i wiernych. Funkcję i sposób wykonania podaje szczegółowo OWMR. Punkt 86 podaje, że *Kiedy kapłan przyjmuje Najświętszy Sakrament, rozpoczyna się śpiew na Komunię św.* I dalej wymienione są funkcje tego śpiewu: ma wyrażać duchową jedność przyjmujących Komunię św., ukazywać radość serca i ukazywać „wspólnotowy” charakter procesji. Te właśnie treści powinny znaleźć się w śpiewach na Komunię św. W tym punkcie zaznaczono również, że *Śpiew trwa, dopóki Sakrament jest rozdawany wiernym. Jeśli ma być śpiewana pieśń po Komunii, śpiew na Komunię należy zakończyć wcześniej.* I ważna uwaga, aby zadbać o to, *aby śpiewacy mogli dogodnie przystąpić do Komunii świętej.* Na tę kwestię zwracają uwagę także Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego OWMR. W punkcie 37 tego dokumentu podkreślono, że śpiewacy powinni przystąpić do Komunii św. *w czasie Mszy świętej, a nie po jej zakończeniu.*

W punkcie 87 OWMR podano sposób wykonania śpiewu na Komunię. Jako śpiew można wykonać *antyfonę z Graduału Rzymskiego z psalmem lub samą, albo antyfonę z psalmem z Graduału zwykłego albo inny odpowiedni śpiew zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski.* Jeżeli chodzi o Graduał Rzymski czy zwykły mamy na myśli oczywiście śpiewy w języku łacińskim. Na Komunię może być wykonana również antyfona zamieszczona w Mszale w języku polskim z odpowiednio dobraną melodią. Przykłady umuzycznienia antyfon mszalnych zarówno na wejście jak i na Komunię możemy znaleźć choćby w opracowaniu *Zwycięzca śmierci* (Opole 2021) czy ostatnio wydanym *Cantare Deo. Ordinarium i Proprium Missae w roku liturgicznym* opracowanym przez ks. A. Filabera (Polihymnia, Lublin 2024). W naszej praktyce muzycznej chyba mało stosowane jest wykonanie śpiewem czy przez kantora czy przez scholę antyfony na wejście i Komunię.

Ważną kwestią jest *inny odpowiedni śpiew zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu.* Zagadnienie śpiewów na Komunię św. wymaga krótkiego omówienia. Śpiewy eucharystyczne możemy podzielić na trzy grupy: śpiewy eucharystyczne, o Eucharystii jako pokarmie i śpiewy wielbiące. Najbardziej nadające się są te o Eucharystii jako pokarmie, np. *Pan wieczernik przygotował.* Śpiewy adoracyjne zasadniczo nie powinny być wykonywane w czasie Komunii św., natomiast można wykonywać śpiewy okresowe lub związane z obchodzonymi uroczystościami czy świętami. Ks. Profesor I. Pawlak zwraca jednak uwagę, że przy doborze śpiewów okresowych na Komunię św. należy kierować się zasadą, aby „śpiew był skierowany do Chrystusa, który staje się pokarmem”. Wymaga to dobrania odpowiednich zwrotek, które będą odpowiadały charakterowi obrzędu.

Opracowano na podstawie: Instrukcja KEP o muzyce kościelnej (2017), OWMR, Poznań 2004; I. Pawlak, *Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II świetle dokumentów Kościoła*, Lublin 2000; I. H. Siekierka, *Muzyka a liturgia*, Wrocław 2005.

Poprzednie numery *Materialów* są dostępne na stronie internetowej Studium www.dsorzszow.pl. Zapraszamy także do obserwowania strony Studium na Facebooku.

Święta Panno

Do MB Różańcowej

t. i m.: XVIII w. (Miod.)
harm.: K. Frąś

Musical notation for the first system of 'Święta Panno', featuring a treble and bass clef with a 3/4 time signature. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef.

Musical notation for the second system of 'Święta Panno', featuring a treble and bass clef with a 3/4 time signature. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. Lyrics are written below the notes.

1. Świę - ta Pan - no, Tyś nad wszyst - kie czyst - sza dzie - wi - ce,
któ - rej da - rem ró - żań - co - we są ta - jem - ni - ce.

Musical notation for the third system of 'Święta Panno', featuring a treble and bass clef with a 3/4 time signature. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. Lyrics are written below the notes.

wszak z sa-me-go znać i - mie-nia, że dasz ła-skę do zba-wie-nia tym, co Ci słu-żą.

2. Do Twojej łaski się uciekam tak mi potrzebnej, *
użyj, proszę, z darów Twoich duszy mej biednej, *
= niechaj w grzechu nie umiera, *
wszakże skarb się tu otwiera *
całemu światu.

3. Twojej opiece się oddaję, Pani łaskawa, *
abym słuchał Syna Twego świętego prawa; *
= dodaj siły, a me życie *
niech Ci służy należycie *
przez całe wieki.

Najświętsza Panno

oprac.: A. Nikodemowicz
Muzyka w Liturgii, nr 2(87) 2018, s.8.

Musical notation for the first system of 'Najświętsza Panno', featuring a treble and bass clef with a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Andante tranquillo'. Dynamics include 'p' (piano). Lyrics are written below the notes.

1. Naj - świę-tsza Pan - no, o Mat - ko Bo - za, z ziem-skie-go cier - nia
2. Tyś Pa - nią, chó - ru ar - cha-niel - skie - go, Kró - lo - wą gma - chów

Musical notation for the second system of 'Najświętsza Panno', featuring a treble and bass clef with a 4/4 time signature. Dynamics include 'mf' (mezzo-forte). Lyrics are written below the notes.

nie - bie-ska Ró - za. Li - tość miej na - de mną, bądź w przy - go - dzie
nie - ba śli - czne - go. Wy - baw mnie grze - szne - go z mo - cy du - cha

Musical notation for the third system of 'Najświętsza Panno', featuring a treble and bass clef with a 4/4 time signature. Dynamics include 'p' (piano). Lyrics are written below the notes.

ze mną, słod - ka Pan - no Ma - ry - jo!
złe - go, słod - ka Pan - no Ma - ry - jo!